

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

**Ὁ Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος**

Τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 2001 στὸ ξενοδοχεῖο Divani Caravel ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρουσίασε τὸν ὀγκώδη συλλογικὸ τόμο «Παῦλος, Πρῶτος μετὰ τὸν Ἔνα», ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν «Κλάδον Ἐκδόσεων τῆς Μορφωτικῆς καὶ Ἑπικοινωνιακῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Γιὰ τὸν καλαιώθητο τόμο μίλησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Γερόθεος καὶ οἱ πανεπιστημιακοὶ καθηγητὲς κ.κ. Χρῖστος Κρικιώνης καὶ Δημήτριος Γόνης. Ἡ ὅλη ἐκδήλωση ἐπισφραγίσθηκε μὲ συνοπτικὴν ὁμιλίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χριστοδούλου καὶ πλαισιώθηκε ὑπὸ τοῦ χοροῦ «Οἱ Μαῖστορες τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης», ὑπὸ τὴν χορορχία τοῦ καθηγητοῦ κ. Γρηγορίου Στάθη.

Τόσον οἱ μελέτες, ποὺ δημοσιεύονται στὸν τόμο, ὅσον καὶ ὅσα ἐλέγχθησαν καὶ ἀκούσθηκαν στὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκδήλωσι πιστοποιοῦν ὅτι ὁ Ἀπ. Παῦλος ὑπῆρξε πράγματι «Πρῶτος μετὰ τὸν Ἔνα (τὸν Χριστόν)», σκαπανεὺς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, θεμελιωτὴς καὶ οἰκοδόμος τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς ἐπὶ σήμανε πρὸ 51 ἐτῶν στίς σελίδες τοῦ παρόντος Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀειμνηστος Καθηγητὴς, Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, «ἀφ' ἧς ὁ Παῦλος ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας του ἐνεκέντρισε τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καλλιέλαιον, ἡ προχριστιανικὴ Ἑλλάς, τελεωθεῖσα διὰ τοῦ Παύλου εἰς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν τριάδα τῶν ὑψίστων ἀξιῶν τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, ἀπέβη διὰ πάντα τὰ ἔθνη ἡ διδάσκαλος τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ» (Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ὁ Ἀπ. Παῦλος, ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, περ. «Ἐκκλησία», 1 Ἰουλίου 1950, σ. 210).

**Οἱ ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας  
στὴ Διεθνή Ἐκθεσὶ Βιβλίου τῆς Φρανκφούρτης**

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος στὴ Διεθνή Ἐκθεσὶ Βιβλίου τῆς

Φρανκφούρτης, ἡ ὁποία ἦταν ἀφιερωμένη στὴν Ἑλλάδα, πολλοὶ Γερμανοὶ καὶ Ἕλληνες τῆς Γερμανίας ἐτίμησαν μὲ τὴν παρουσίαν τους ὄχι μόνον τὴν ἐντυπωσιακὴ ἑλληνικὴ ἐκδοτικὴ παραγωγή, ἀλλὰ καὶ ἔδειξαν καὶ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ Περίπτερο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιζητήσαντες τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἐκ τῶν ἐκτιθεμένων βιβλίων, τὰ ὁποῖα διακρίνονται γιὰ τὴν ποσότητα, ποιότητα καὶ αἰσθητικὴ τους ἐμφάνισιν.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ποὺ ἐπισκέφθηκε καὶ εὐλόγησε τὴν Ἐκθεσιν, σὲ μῆνυμά Του, ποὺ εἶχε στείλει γιὰ τὰ ἐγκαίνια αὐτῆς, τόνισε τὰ ἑξῆς:

«Μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς ἀπευθυνόμεθα πρὸς πάντας τοὺς ἐκθέτας καὶ ἐπισκέπτας τῆς 53ης Διεθνοῦς Ἐκθέσεως Βιβλίου τῆς Φρανκφούρτης. Ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι κατὰ τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν τιμωμένη χώρα εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος –διὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας– συμμετέχει ἐκ νέου εἰς τοιαύτην διεθνοῦς κύρους Ἐκθεσιν βιβλίου, εἰς τὴν ὁποίαν παρουσιάζεται ἡ παγκόσμιος πνευματικὴ παραγωγή.

»Διὰ τῆς γραφῆς καὶ τῆς τυπογραφίας ἐδόθη ἡ δυνατότης εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ διατυπώσῃ τὰς σκέψεις του καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν συνανθρώπων του εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Ἐδόθη ἡ δυνατότης τῆς διαδόσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἐκείνων οἱ ὅποιοι τηροῦν τὰς ἐντολάς του.

»Ἡ Ἐκθεσὶς δίδει τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκδότας καὶ συγγραφεῖς νὰ προβάλλουν διεθνῶς τὴν πλουσίαν πνευματικὴν παραγωγὴν τῆς χώρας μας. Οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες δὲν πρέπει νὰ ἐπαναπανώμεθα εἰς τὰ πνευματικὰ ἔργα τοῦ παρελθόντος. Ἐχοντες ταῦτα ὡς βάσιν ἀκλόνητον ὀφείλομεν νὰ διευρύνωμεν τὴν σκέψιν μας καὶ νὰ προχωρήσωμεν ἀσφαλῶς πέραν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ὡς παρακαταθήκην κατέλιπον οἱ πρόγονοί μας.

»Τὸ βιβλίον, εἰς τὴν παραδοσιακὴν μορφήν του –καὶ εἰς πεῖσμα τῶν συγχρόνων ἡλεκτρονικῶν μορφῶν– ἀποτελεῖ τὸ βασικότερον μέσον ἐκφράσεως τῆς σκέψεως τοῦ ἀνθρώπου.

»Δυστυχῶς, κατὰ καιροὺς, ὠρισμένοι συγγρα-

φείς –ἀποκαλούμενοι καὶ πνευματικοὶ ἄνθρωποι– ἐχρησιμοποίησαν τὸ μέσον τοῦτο ὄχι πρὸς ὠφέλειαν καὶ πνευματικὴν ἀναζήτησιν, ἀλλὰ πρὸς βλάβην τῶν ἀνθρώπων, διατυπώσαντες ἐπιβλαβεῖς ἀπόψεις καὶ θέσεις.

»Τὸ λογότυπον τῆς Ἐκθέσεως εἶναι “Νέοι δρόμοι πρὸς τὴν Ἰθάκην” καὶ ἐμεῖς προσθέτομεν “Σίγουροι – γνωστοὶ δρόμοι πρὸς τὴν σωτηρίαν μας”.

»Αὐτὸ ἐπαγγέλλεται ἡ Ἐκκλησία μας προβάλλουσα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ –διατυπωμένον καὶ ἐκδεδομένον– ὡς βέβαιον μέσον διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

»Χαιρετίζων τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν εὐχομαι πᾶσαν ἐπιτυχίαν εἰς τοὺς ἐκθέτας».

### **Τὸ Γ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸ Συμπόσιο**

Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου καὶ διὰ τῆς ἀρίστης ὀργανωτικῆς φροντίδος τῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς κ. Δανιὴλ Εἰδικῆς Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως σὲ συνεργασία μὲ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιον, πραγματοποιήθηκε στὴ Νεάπολι Θεσσαλονίκης τὸ Γ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸ Συμπόσιο Στελεχῶν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συμποσίου αὐτοῦ, ποὺ διεξήχθησαν στὸ κλειστὸ ἀμφιθέατρο τοῦ Δημορχείου Νεαπόλεως, ἐξετάσθηκαν ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὑπὸ διάφορες ὀπτικές γωνίες πτυχές τοῦ κεντρικοῦ θέματος, ποὺ ἀναφερόταν στὸ «Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας». Οἱ εἰσηγήσεις, οἱ συζητήσεις, ἡ προσφώνησις κατὰ τὴν προτελευταία ἡμέρα τοῦ ἐλθόντος ἐκ Φρανκφούρτης Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ τὸ κήρυγμα, ποὺ ἔγινε ὑπ’ Αὐτοῦ προεξάρχοντος κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, ποὺ τελέσθηκε τὴν τελευταία ἡμέρα στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀμπελοκήπων, ἐπεσήμαναν ἀφ’ ἐνὸς ὅτι ἡ Θ. Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, τὴν καρδίαν καὶ τὴν πεμπουσία τῆς Ὁρθοδόξου Λατρείας καὶ ἀφ’ ἑτέρου ἀκούσθηκαν μερικὲς ἀξιόλογες προτάσεις γιὰ τὴ βελτίωσιν τῆς τελέσεως μερικῶν πτυχῶν τῆς Θείας Λειτουργίας πρὸς καλὴν ποιμαντικὴ καλλέργειαν τοῦ Χριστεπωνύμου ποιμνίου γιὰ τὴ συνειδητὴ προσέλευσιν τῶν πιστῶν στὴ Θεία Κοινωνία,

ἢ ὅποια ἀποτελεῖ τὸ ποιητικὸ καὶ τὸ τελικὸ αἶτιον τῆς Θείας Λειτουργίας.

### **Τὸ νόημα τῆς ἐπιδιωκομένης λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως**

Στὴ συνέχεια πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ ὅτι οἱ κατὰ τὸ Γ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικὸ Συμπόσιον εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις καὶ ἰδίως οἱ μνημονευθεῖσες δύο ὁμιλίαι τοῦ Μακαριωτάτου ἔδωσαν ἄλλη μίαν φορὰ ἀπάντησιν σ’ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι κατέκριναν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατακρίνουν τὸ αἷτημα περὶ λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως, φοβούμενοι ὅτι οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ σημαίνουν τρόπον τινὰ ἀπαράδεκτον νεωτερισμὸν καὶ ἀπεμπόλησιν τῆς ὀρθοδόξου λειτουργικῆς παραδόσεως.

Τὸ Συμπόσιον κατέδειξεν ὅτι εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ κατανοηθῇ ἐκεῖνο, ποὺ ἔχει τονισθῇ καὶ στὰ τρία Πανελλήνια Λειτουργικὰ Συμπόσια, τὸ ὅποιο δὲν πρέπει νὰ παύωμε νὰ ἐπαναλαμβάνωμε. Ἡ λειτουργικὴ ἀναγέννησις δὲν σημαίνει ἐγκατάλειψιν τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως, ἀλλὰ ἐνεργοποίησιν τῆς κατηχητικῆς, ὁμιλητικῆς καὶ ποιμαντικῆς διακονίας κατὰ τρόπον, ὥστε οἱ ἐνορίες νὰ καταστούν θαλερὰ κέντρα λειτουργικῆς κινήσεως καὶ ἀγωγῆς, στὰ ὅποια θὰ ἐπιδιώκεται ἡ ἀναγωγικὴ καὶ μυσταγωγικὴ μόρφωσις τῶν πιστῶν καὶ πρωτίτως τῶν νέων καὶ τῶν παιδιῶν, δηλαδὴ ἡ ἀγωγή αὐτῶν τόσο γιὰ τὴ Λατρεία, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἐνεργὴ καὶ ἐνσυνείδηση μετὰ πλήρους κατανοήσεως συμμετοχὴν τοὺς στὴν λατρευτικὴ καὶ εὐχαριστιακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἐκ τῆς Λατρείας, δηλαδὴ διὰ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς ζωῆς μας μὲ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν μυστικῶν θεῶν χαρίτων, ζωοποιῶν πνευματικῶν ρείθρων καὶ μορφωτικῶν ἀνθρωπιστικῶν καὶ πολιτιστικῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους περικλείει ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία.

### **«Παράτυπη» ἀπόφασις**

Εἶναι πράγματι ἀκατανόητος ἡ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, μὲ τὴν ὅποια οἱ Χιλιάσται ἀναγνωρίζονται ὡς γνωστὴ Θρησκεία καὶ μάλιστα μὲ τὴν προσωνυμίαν «Χριστιανοὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά». Ἡ ὑπουργικὴ αὕτη ἀπόφασις ὥθησε τοὺς βουλευτὲς κ.κ. Στ. Παπαθεμελῆ καὶ Κ. Σπυριούνην νὰ καταθέσουν στὴ Βουλὴ

ἐπικριτική ἐρώτησί τους (11.9.2001), στην οποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπισημαίνουν: «Σὲ πολλές χῶρες μέλη τῆς Ε.Ε. λαμβάνονται ἐσχάτως δρακόντεια μέτρα, νομοθετικά καὶ ἄλλα ἐναντίον τῶν διαφορῶν νεοφανῶν αἱρέσεων (“σεκτῶν”)... Στὴν Ἑλλάδα σωρεία ἀποφάσεων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, οἱ ὁποῖες συνιστοῦν πάγια νομολογία δέχονται ὅτι οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά δὲν ἀποτελοῦν γνωστὴ θρησκεία κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἡ δὲ αὐτοαπόκλησή τους ὡς “Χριστιανῶν” εἶναι ἀπατηλὴ καὶ παραπλανητικὴ γινόμενη γιὰ λόγους προσηλυτισμοῦ ἀφελῶν». Ἄλλως τε καὶ τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἔχει ἀφανθῇ ὅτι “οἱ Χιλιαστὲς δὲν εἶναι Χριστιανοί”».

Οἱ δύο Βουλευτὲς δὲν διστάζουν νὰ διατυπώσουν τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: «Υπὸ τὰ δεδομένα αὐτὰ ἡ ἀπόφαση τοῦ ΥΠΕΠΘ εἶναι παράνομη, παράτυπη καὶ ἐξεδόθη καθ’ ὑπέρβαση τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Διοικήσεως».

#### **Δὲν πρέπει νὰ παραθεωροῦνται τὰ γεγονότα τῆς Ἱστορίας**

Τὸ λαμπρὸ περιοδικὸ «Μικρασιατικὴ Ἠχώ», ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν ἀκτινοβόλο «Ἐνωσι Σμυρναίων», στὰ τελευταῖα φύλλα του ἐπανέρχεται ἀξιεπαίνως στὴν προβολὴ τοῦ ἀγῶνος, ποὺ διεξάγουν ὅλα τὰ μικρασιατικὰ σωματεῖα γιὰ τὴν «καθίερωση τῆς 14ης Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρας ἐθνικῆς μνήμης τῆς γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὸ Τουρκικὸ Κράτος».

Ἀνάμεσα στίς καταγγελίες, ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν «Μικρασιατικὴ Ἠχώ» γιὰ τὴν –ἄς ἐλπίσωμε προσωρινή– ἀνάκλησι ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι τοῦ Π.Δ., ποὺ εἶχεν ἐτοιμασθῇ γιὰ τὴν ἐπισήμανσι τῆς γενοκτονίας, χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Κ. Σημίτη καὶ τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Παπανδρέου σταλεῖσα σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Προέδρου τῆς ΑΧΕΠΑ κ. Γιάννη Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι «δὲν πρέπει νὰ συμβιβάζουμε τὴν Ἱστορία γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε τὴν προσέγγισι (μὲ τὴν Τουρκία)» καὶ ὅτι «ἡ Ὁμοσπονδία Ἑλληνικῶν Σωματείων Μείζονος Νέας Ὑόρκης σὲ ψήφισμά της ὑποστηρίζει ὅτι “προκινεῖται νὰ δικαιολογηθεῖ ἡ

ἀμφισβήτηση τῆς γενοκτονίας, ὑποκινεῖται μία ἐκστρατεία ἐνημέρωσης – παραπληροφόρησης, ποὺ ὄχι μόνο παραβιάζει τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, ἀλλὰ διαστρεβλώνει τὴ γλώσσα καὶ τὴν ἱστορία”».

#### **«Ζωντανὲς κοιτίδες διατηρήσεως τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος»**

Ὁ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου στίς Η.Π.Α. (Richard Stockton College of New Jersey ΗΠΑ) Αἰδε - σμιολογώτατος πατὴρ Δημήτριος Ι. Κωνσταντέλος, ὁ ὁποῖος, τιμώντας τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Θεολογίας, μὲ θαυμάσια ὀγκώδη συγγράμματα καὶ μὲ πλῆθος δημοσιευμάτων καὶ εἰσηγήσεων σὲ συνέδρια ἔχει καταστήσει γνωστοὺς στὴν Ἀμερικὴ καὶ σὲ ὅλη τὴν Χριστιανικὴ Οἰκουμένη τοὺς θησαυροὺς τοῦ ἑλληνορθοδόξου στοχασμοῦ καὶ ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς Ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς διακονίας – ὁ διακεκομμένος αὐτὸς Ἕλλην κληρικὸς καὶ ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος ἔγραψεν ἐκτενὲς ἄρθρο, ποὺ δημοσιεύθηκε σὲ ἑλληνικὴ ἐφημερίδα, ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία στίς Ἠνωμένες Πολιτεῖς τῆς Ἀμερικῆς».

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ πατὴρ Δημήτριος Κωνσταντέλος, ἀναφερόμενος στίς ἑλληνορθόδοξες κοινότητες τῶν μεταναστῶν τῆς Ἀμερικῆς, τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὰ ἐξῆς:

Οἱ κοινότητες αὐτὲς «ὄχι μόνο προόδευσαν, ἀλλὰ καὶ διατήρησαν τὴ γλώσσα, τὰ ἔθιμα καὶ τὶς παραδόσεις τῆς πατρίδος τους. Ἡ κάθε κοινότητα ἔγινε ζωντανὴ κοιτίδα διατηρήσεως τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος καὶ τῆς πολιτιστικῆς ἰδιαιτερότητος τῶν μελῶν της. Ὑπῆρξαν, ὡστόσο, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν θέλησαν νὰ διατηρήσουν καμιά σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ γι’ αὐτὸ τελικῶς ἀπώλεσαν τὴν ἐθνικὴν ταυτότητα... Κάθε μία ἀπὸ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες λειτούργησε ὡς κύριος φορέας κοινοτικῆς ζωῆς, ὄχι μόνον γιὰ τὴ διατήρησι τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, τῆς ἐθνικῆς γλώσσας καὶ τῶν τοπικῶν παραδόσεων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῶν νέων μεταναστῶν νὰ προσαρμοσθοῦν στὴ νέα τους πατρίδα...».

Ε.Δ.Θ.

